

МУСУЛЬМАНСЬКЕ ПРАВО ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА ОЗНАКА ДЕРЖАВ СХОДУ

Жвавий інтерес до держав Сходу зумовлений не лише природним таємничим шармом та загадковістю, але й багатовіковими та актуальними традиціями ісламу - однієї з наймолодших світових релігій, що диктує правила життя мусульманам й до сьогодні. Мусульманська релігійно-правова система особлива, оскільки розглядається у двох вимірах: перший – це специфічна правова система, другий – це одна зі сторін релігії ісламу.

У науковій літературі можна зустріти твердження, що іслам – це релігія закону, що стверджує принцип тотожності віри та держави. Важко з цим не погодитись, адже з усіх авраамічних релігій іслам, мабуть, найбільш близько пов'язаний з авторитетом держави та правом. Точкою єднання виступає ісламська ідеологія. Правові норми є продовженням релігійних, вони нерозривні та не грають самостійної ролі одні від одних. Право повністю ґрунтується на релігійних догмах, що націлені на захист основ віри.

Дослідження джерел мусульманського права є досить актуальним та важливим для української юриспруденції, оскільки економічний розвиток нашої держави вимагає розширення її економічних зв'язків з країнами світу взагалі та з країнами Сходу зокрема. Вивчення правового досвіду інших систем є необхідним задля динамічного розвитку будь-якої правової системи. Глобалізаційні процеси сприяють зближенню соціальних зв'язків, специфічний характер ісламу, і як наслідок мусульманського права, зумовлює підвищений інтерес до дослідження його джерел.

Загальновідомою думкою у науковій літературі є те, що мусульманське право – це шаріат. Шаріат зазначається як звід приписів про ісламський спосіб життя, що формує релігійну свідомість та регулює суспільні відносини серед мусульман. До шаріату, зазвичай, відносять Коран та сунни. Коран – Свята Книга мусульман, що містить релігійні погляди

Мусульмансько-правова доктрина визнає Коран і сунни вічним та незмінним джерелом врегулювання суспільних відносин. Якщо говорити про мусульманське право як юридичний феномен, то необхідно звернути увагу на цікаве співвідношення примусу та добровільності в його виконанні, адже це яскравий приклад поєднання державного та релігійного примусу, останній має сприйматись як внутрішня воля віруючого і формувати його поведінку відповідно до встановлених догм.

Рене Давид, французький вчений-правник, видатний дослідник юридичної географії світу, писав про те, що мусульманське право не можна розглядати як самостійну відокремлену галузь юридичної науки, тому що це одна зі сторін релігії ісламу, яка надає вірянам «шлях слідування». Ідея обов'язків, покладених на людину, превалює над правами, які вона може мати.

Німецький соціолог, філософ Макс Вебер наголошував, що християнське вчення є сприятливою основою для розвитку демократії та капіталізму, тоді як іслам є потужним фундаментом для єдиновладдя, оскільки воно черпає силу не в державній владі, а у волі Аллаха.

Християнську та ісламську догматику порівнював й академік В. Бартольд. Він писав про те, що християнин заради своєї віри, Бога та ближнього має забути себе, сплачувати десятину церкві, тоді як мусульманин, навпаки, має пам'ятати своє місце у світі та суспільстві, зокрема Коран вимагає, щоб серед купи буденних справ, він не забував молитовне правило до Аллаха та обов'язково віддавав частину прибутку на користь нужденним.

Взагалі, божественний характер мусульманського права є непорушною істиною для прихильників ісламу. Науковці-правники наголошують, що глибина впливу мусульманського права на сучасний правовий розвиток тієї чи іншої ісламської держави обумовлений досягнутим нею рівнем економічного благополуччя та культурного розвитку.

Варто відмітити, що комплексні дослідження теорії та практики мусульманського права в юридичному контексті, минаючи філософський та релігійний аспект, є рідкісними не лише у вітчизняній юридичній науці, але й в закордонній науковій літературі, тому вимагають подальшого вивчення та дослідження, адже зарубіжний правовий досвід є важливим та функціональним для української правової системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Комленко О. Джерела мусульманського права. Науковий вісник Чернівецького університету. Вип.665-666. С. 218-222.
2. Лубський В., Борис В. Мусульманське право: курс лекцій. Київ. 1997. 254 С.
3. Сюкіяйнен Л. Основы теории исламского права. Москва. 2015. 170 С.

